

februari 2024 nr. 2

STEMMEN UIT HET VRIJZINNIG CENTRUM DE HOEKSTEEN

VOORBURG - SASSENHEIM/LISSE

Adres: Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg
Telefoon 070 386 34 13

God-loos bidden

Afgelopen november kwam het boek *Een brug van fluweel* (Dabar-Luyten) uit, geschreven door Meindert Boersma. Het draagt als ondertitel: Een weg naar god-loos bidden. Behalve dat het onderwerp mij zeer aanspreekt, vind ik het boek extra interessant omdat Meindert Boersma een oud-collega is. In 'het woord vooraf' staat dat de schrijver het over god-loos bidden zal hebben maar dat je daarbij niet aan de negatieve betekenis moet denken van godloos of goddeloos. Dat wordt hier niet heidens, niet atheïstisch bedoeld. Je moet het begrip ruimer zien.

Voor de vrijzinnige leden van onze afdelingen maakt deze in steek het thema extra uitnodigend. Zijn er niet velen onder ons die 'niet meer kunnen geloven' in een God die met ons kleine mensen meeleeft, de weg bepaalt en als het ware ziet wat er in onze levens gebeurt? Laat staan, dan ten goede actie onderneemt? Sommigen worstelen daar al jaren mee. Kan God niet ingrijpen? Wil God niet ingrijpen? Bestaat deze God wel? Laat de oorlog in Gaza niet nogmaals de afwezigheid van een dergelijke God zien? En als je dan niet meer in een betrokken God gelooft, is er dan nog te bidden tot iets? En wat is bidden dan?

Het boek gaat op deze grote vraagstukken in en biedt ook mogelijke invalshoeken. Er staan daarnaast diverse mooie teksten, gebeden en gedichten vanuit diverse bronnen in het boek. Het vraagstuk over het god-loos bidden speelt ook niet alleen binnen de joods-christelijke traditie. Ook vanuit de islam, het boeddhisme en humanisme kun je tot een god-loos, mystiek bidden komen.

Een brug van fluweel. Naar wat? Waar leidt de brug heen? Naar het delen van gevoel of erkenning, of hoop? In de voorflap van het boek staat een schitterend gedicht (of is het een gebed?) van Boersma zelf, die al de breedte van mogelijkheden hierin weergeeft.

Als bidden zwijgen is
zwijgen uit eerbied
voor wat te groot is
en woorden ontbreken (...)

of

Als bidden hopen is
dat een stem klinkt die uitnodigt
en uitdaagt op te gaan staan
te schitteren en te stralen (...)

Hartelijke groet,
Katrijne Bezemer

Waterlelies, Claude Monet

In dit nummer

In memoriam	2
Van het bestuur	2/4
Lez. rituelen	4
Geen beelden	4
Oec. vrouwen.	4
Lez. A. Vivaldi	5
Middagconcert	5
Kerk en koor	6
Hoop, vrede...	7
Gebed	8
Lichtende dagen	910
Nieuwjaarsbijeenkomst	11
AGENDA	12

Hoeksteenlezing

Zondag 4 februari 10.30 uur
Rituelen en symbool wereldwijd
- cirkelen om een geheim -
Spreker Marien van den Boom

Zondag 25 februari 15.00 uur
Zondagmiddagconcert
Yuh-Ichi Sakai, bariton en
Leonardo Valiante, organist

Hoeksteenlezing
Zondag 3 maart 10.30 uur

In memoriam

Op 31 december overleed mevrouw M. E. Kuipers, bij ons bekend als Marietje Potjewijd - Kuipers.

Marietje was recent, mede vanwege gezondheidsredenen, met haar partner Freek Biesiot verhuisd naar het Rosa Spier Huis in Laren. Wij kenden haar in De Hoeksteen als een zelfstandige vrouw met een brede belangstelling en een grote liefde voor de natuur. Marietje was ook sociaal zeer betrokken, mede bij mensen met een andere cultuur- en achtergrond. Met haar echtgenoot Lex, die in 2004 overleed, reisde ze veel en woonde ze langere tijd in het buitenland, onder meer in Zwitserland. Marietje had goede contacten die ze aanhield bij de Vrijzinnigen in Wageningen. Enige tijd na haar verhuizing naar Voorburg werd zij lid van onze geloofsgemeenschap. Ze kwam met regelmaat naar lezingen en gesprekskringen in De Hoeksteen, later ook samen met haar partner Freek. Het was haar wens om haar leven te herdenken in De Hoeksteen. Te midden van veel bloemen werd door de familie zelf schitterend op piano en viool gemusiceerd. De kinderen, kleinkinderen en een oud-studiegenote haalden herinneringen op en lieten beelden zien van haar actieve leven. Ook werd een deel van psalm 139 gelezen: "Heer, Gij doorgrondt en kent mij (...)." Wij wensen haar familie en vrienden en vooral haar partner Freek Biesiot veel sterkte toe met dit grote verlies.

Moge zij nu in het Licht verkeren.
K.B.

In memoriam

Op 7 november overleed de heer mr. W. van Pelt van de Noordenburglaan in Voorburg. Wim van Pelt heeft voor onze vereniging veel betekend. Hij stond altijd klaar om de handen uit de mouwen te steken en met raad en daad De Hoeksteen bij te staan. Wim was onder andere jarenlang penningmeester en regiovertegenwoordiger voor de regio Rijnmond. Hij was ook nauw betrokken bij de bouw van de nieuwe Hoeksteen. Wim en Atie van Pelt waren naast. De Hoeksteen ook verbonden aan de Remonstrantse kerk in Den Haag. Beiden namen bij ons deel aan de Griekse lezing. Na een periode van intensieve zorg voor Atie kwam Wim weer meer geregeld naar lezingen en concerten in de Hoeksteen, totdat hij dit vanwege gezondheidsredenen moest staken. Wim was ook een echte familieman. Hij vertelde veel enthousiaste verhalen waarin zijn familie, en vooral de kleinkinderen, een rol speelden. In grotere kring ontmoette de familie elkaar graag in Holten. De afscheidsbijeenkomst was in de aula van de Oosterbeegraafplaats waar diverse familieleden hun warme herinneringen uitspraken. De voorzitter van de Hoeksteen, Frouwke de Boer, memoreerde zijn bestuurswerkzaamheden. Wij wensen de familie veel sterkte toe met dit grote verlies en sluiten af met de toen ook uitgesproken wens voor allen: "Ga met God en hij zal met je zijn (...) bij gevaar in bange tijden over jou zijn vleugels spreiden, in zijn liefde je bewaren."

K.B.

Van het secretariaat

Overleden: mw. M.E. Potjewijd-Kuipers

Wij heten welkom als lid
mw. M. Pompert.

Van de penningmeester

We zijn in De Hoeksteen gewend aan twee collectes: de eerste voor de eigen geloofsgemeenschap en de tweede voor een extern goed doel. Het is mogelijk om uw gaven in de collectezak te doen, maar ook om een bedrag over te maken op de bankrekening, o.v.v. 1ste en/of "2de collecte" van de laatste mogelijkheid maakt een aantal leden gebruik.

Bij de kerstdienst houden we één collecte en die is bestemd voor het Hoeksteenkoor.

Momenteel hebben alle koren het zeer moeilijk: er mocht een tijd niet gezongen worden, veel leden hebben daardoor opgezegd en als gevolg hebben alle koren te maken met (te) weinig leden.

Terug naar het Hoeksteenkoor. We hebben een fantastische collecte-opbrengst: €325,00 !!!

Gulle gevers heel hartelijk dank voor de gaven!

Namens het Hoeksteenkoor,
Iet Vallenduuk, penningmeester.

Boemengroet

De bloemen gingen namens u op 1e kerstdag naar mw. en dhr. Jager.

Van het bestuur

Algemene vergadering Vrijzinnigen Nederland:

Een impressie Wicher Kraan

Op zaterdag 25 november heb ik samen met Frouwke De Boer de 165e Algemene Vergadering van Vrijzinnigen Nederland bijgewoond. Deze werd gehouden in de kerk van de vrijzinnige Walkart-gemeenschap in Zeist. Dit was de derde afdeling buiten de Hoeksteen, waar ik te gast was. Ook hier weer: een warm bad, zeker door de personen uit diverse afdelingen en de voorzitter de heer Diederik Von Meyenfeldt met wie ik heb kennism gemaakt.

Op de agenda stonden de gebruikelijke onderwerpen voor een ALV: verslag over het afgelopen jaar (waarin helaas het opheffen van diverse afdelingen vermeld werd), rekening/verantwoording jaar 2022-23, begroting 2023-24, bestuurswisseling + dankzegging + geschenken voor aftredende functionarissen: alle punten snel “weggehamerd” door de voorzitter. De kwestie van de “Statuten” is niet aan de orde geweest; uit informatie later die maand bleek dat de nieuwe statuten nog steeds niet door de notaris gepasseerd zijn. Dat betekent dat de “oude” Statuten gelden.

Verreweg de meeste tijd werd besteed aan punt 6: Verslag en vervolgvorstel van de commissie “Structuren en Zingeving”. Ter illustratie kregen wij een videopresentatie, gemaakt door Ward Huetink (van de denktank Socires= Society and Responsibility) en Lia Hol (van Vrijzinnigen Nederland) met genoemde titel. De kernvraag in de aanpak die wordt voorgesteld is: Wat is de relevantie van vrijzinnigheid voor de komende generaties en wat is de toekomst van onze vereniging? Daarbij komen onderwerpen naar voren die goed passen bij de brief over “ledenwerving” die wij als Hoeksteen een jaar geleden aan Vrijzinnigen Nederland gestuurd hebben. Op onze brief hebben wij kort geleden een antwoord gekregen van de voorzitter. Hij wijst daarin op inspanningen om een jong(er) publiek (25-35) te bereiken. Voorbeelden zijn: het concept “Academie”, de website www.devrijdenkers.nl, en de organisatie van een weekend in het voorjaar 2024. Hij eindigt: “Wij denken dat deze activiteiten ons als Vrijzinnigen verder kunnen helpen bij het vinden van nieuwe inhoudelijke wegen van vrijzinnigheid; dat lijkt ons op de langere termijn een beter resultaat en belangstelling voor de vrijzinnigheid op te leveren dan marketing activiteiten die dat niet primair als doel hebben.”

Als afsluiting van de vergadering een verheugende mededeling van de voorzitter: de leerstoel “Vrijzinnige religiositeit en humanisme” (het netwerk daaromheen) aan de Universiteit Utrecht, bezet door prof. Laurens ten Kate, is verlengd.

Wicher Kraan

Bijeenkomst “Kerkenvisie”, georganiseerd door gemeente Leidschendam/Voorburg

Op 30 november werd in het gemeentehuis L/V de voorlopige versie van de nota “Kerkenvisie” gepresenteerd. Namens de VVG is Wicher Kraan hierbij aanwezig geweest. De bijeenkomst was georganiseerd in de wetenschap dat binnen afzienbare tijd vele kerkgebouwen leeg zullen komen. De gemeente wil die gebouwen liefst een publieke functie in hun buurt geven.

Tweede helft 2023 is er een ronde langs alle kerken geweest om de input voor deze nota vast te leggen in zgn. “paspoorten”. Namens ons is de input door Frouwke gegeven. Op 30 november waren vertegenwoordigers van circa 25 kerken aanwezig, alsmede vertegenwoordigers van de gemeente (o.a. presentator L. Streuper, wethouder Bremer en een lid van werkgroep “Erfgoed”) en deskundige Huibrecht van architectenbureau Movenext in Leiderdorp.

In de kennismakingsronde kwam naar voren dat (bijna) alle kerkelijke verenigingen **eigenaar** van hun gebouw zijn. De VVG lijkt daarop een uitzondering te vormen. Bij herbesteding is het een essentieel verschil of zo’n vereniging al dan niet zelf eigenaar van hun gebouw is. Immers, pas vanaf het moment van beëindiging van de kerkelijke functie kan worden overgegaan tot herbesteding van een kerkgebouw. Hierbij is de eigenaar van het gebouw participant in dat traject. Bij de VVG – in de positie van **huurder** – wordt op het moment van beëindiging van de kerkelijke functie onze huurovereenkomst automatisch ontbonden, waarna de VVG geen rol meer speelt in het proces van herbesteding, maar onze “huisbaas”

WoonInvest. Wij hebben dhr. Streuper hierop per brief gewezen.

Bij de presentatie kwam dhr. Huibrecht kwam met capita selecta uit energie-beschouwingen voor gebouwen. Hij begon met de “trias energetica”:

1 *probeer je verliezen te beperken*: bijv. verwarm een ruimte die je niet/zelden gebruikt niet voor 100% van de tijd, isoleer, voorkom opstijgen van de geproduceerde warme lucht, voorkom tocht: geeft lagere belevings-temperatuur. Orgels kunnen niet tegen temp-wisselingen, maar wel tegen een permanent lage temperatuur van bijv. 14°. Vóór een dienst warm je 1-2 uur op naar 19°, maar in die tijd warmt het orgel niet op. Gebruik kleine verwarmingstoestelletjes, bijv. warmtekussentjes op de kerkbanken.

2 *gebruik je ruimtes efficiënt*, bijv. compartimenteer een grote kerk met slechts 30 bezoekers, teneinde weglekken van warmte bij de bezoekers vandaan te verminderen

3 *wek je benodigde energie duurzaam op*: zonnepanelen, molens, participeer in een wijkproject voor verduurzaming. Door de ligging is voor de Hoeksteen aansluiting bij een project voor collectieve warmtevoorziening het meest kansrijk.

Na ontvangst van alle commentaar op de “Kerkenvisie” zal dhr. Streuper een definitieve versie maken, waaraan op aandringen van de aanwezigen alle paspoorten zullen worden gehecht. Een tijdpad hiervoor bleef vaag. Aldus zal deze visie naar B&W gestuurd worden en na goedkeuring gepubliceerd worden (o. a. in “Het Krantje”).

Wicher Kraan

Marien van den Boom

RITUELEN EN SYMBOLEN WERELDWIJD

-cirkelen om een geheim-

Spreker Marien van den Boom

Zondag 4 februari, 10.30 uur

Entree: € 8,00; Hoeksteenleden en vrienden € 6,00; incl. koffie/thee

Symbolen en rituelen - beelden van schepping en oorsprong, geboorte en dood, geborgenheid en vrijheid. De mens kan niet zonder meer leven in een werkelijkheid die geen oorzaak, reden of doel zou hebben.

De mens heeft oerbeelden nodig om crises te doorstaan en orde te scheppen in ruimte en tijd. Met

name de ervaring van *geborgenheid* en *vrijheid* speelt in scheidingsverhalen en -rituelen een grote rol.

'Hemel' en 'aarde' scheiden zich van elkaar om ruimte te maken voor de mens. Omwille van vrijheid en autonomie moet de mens die oorspronkelijke geborgenheid opgeven.

Symbolen en rituelen, een boeiend panorama om eenheid en verscheidenheid in wereldreligies te ontdekken.

Marien van den Boom studeerde godsdienstwetenschap en theologie aan de Vrije Universiteit. Hij promoveerde op de invloed van het Europese denken binnen de moderne arabisch-islamitische filosofie.

Oecumenisch vrouwenwerk

Oecumenisch vrouwenwerk

In het seizoen dat Vrouw en Geloof heeft gekozen voor het thema grenzen vindt de volgende bijeenkomst plaats op 21 februari, om 10.00 in de Hoeksteen in Voorburg aan de Rozenboomlaan 119. U bent van harte welkom.

Voor meer informatie:

evkouwenvrijn@kpnmail.nl

Geen beelden maken

Een van de eerste van de tien woorden of geboden is dat men van God geen beelden mag maken. In strenge vormen van de islam geldt dat tevens voor beelden van mensen. In het programma ‘de verwondering’ gaf ds. Ruud Bartlema in een gesprek met interviewster Annemiek Schrijver daar een mooie uitleg aan. (24-12-‘23). Door afbeeldingen, ook met woorden zoals in abstracte dogma’s, leggen we God vast. Terwijl de essentie juist stroomt. We moeten zelf God zichtbaar maken in ons handelen, hij heeft onze hulp nodig. R. Bartlema is tevens kunstenaar en leraar Joodse mystiek.

Kees Jol

Harry van der Meer

ANTONIO VIVALDI

Spreker Harry van der Meer

Zondag 3 maart 10.30 uur

Entree: : € 8,00; Hoeksteenleden en vrienden € 6,00; incl. koffie/thee

Aandacht voor Antonio Vivaldi (1678-1741), al lange tijd populair bij een groot publiek.

Wie was hij en wat is het belang van zijn composities? En niet te vergeten: hoe belangrijk was hij voor zijn tijdgenoten en componisten uit later tijd?

Tijdens deze lezing krijgt u een 'rondleiding' door zijn muziek, waarbij de volgende onderwerpen de revue zullen passeren: biografie

stijl, vorm en inhoud voorgangers en navolgers Vivaldi en Bach

uitvoeringspraktijk, vroeger en nu (o.a. instrumenten)

Vivaldi: revolutionair of niet?

Dit en nog meer aan de hand van vele luistervoorbeelden.

Centraal daarin: *De Vier Jaargetijden*.

Harry van der Meer (1946) studeerde viool bij Jacques Holtman en schoolmuziek aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, volgde directielessen bij Louis Stotijn en muziektheorie bij Roderik de Man. Hij heeft een eigen vioollespraktijk en is werkzaam als freelance violist bij diverse ensembles. In de zomermaanden geeft

hij ensemblelessen in Hongarije, Oostenrijk, Duitsland en België. Daarnaast geeft hij cursussen en lezingen op het gebied van muziekgeschiedenis

Sinds maart 2004 is Harry van der Meer vast aan Hofstads Jeugdorkest verbonden. In de periode hiervoor was dit op invalbasis bij het Strijkersensemble. Vervolgens heeft hij het Basisorkest geleid. Hij was tot 2017 dirigent van het Voorbereidend orkest. Naast de vereniging dirigeert hij diverse orkesten en in 2008 werd hij oprichter en dirigent van barokensemble La Tempesta.

In 2014 richtte hij het ensemble "I Musici Giovani" (binnen de vereniging bekend als SE) op.

Yuh-Ichi Sakai, bariton

Leonardo Valiante

ZONDAGMIDDAGCONCERT 25 FEBRUARI 15.00 UUR

(Verplaatst van zondag 18 februari) Concert door Yuh-Ichi Sakai, bariton en Leonardo Valiante, piano/orgel.

Toegang voor dit concert een vast bedrag € 10,00 p.p. (na afloop een drankje)

Programma:

1, J. Dowland	Flow my tears
2, J. Dowland	Sorrow come
3, F. Werner	Sah ein Knab ein Röslein stehn
4, W.A.Mozart	Das Veilchen
5, R.C.Rodgers	Edelweiss
6, Rentaro Taki	Hana
7, Akira Nakada	So shun fu
8, F. B. Conti	Dopo tante tante e pene
9, J. S. Bach	Prelude & Fuga
10, J. S. Bach	Mach dich mein Herze rein uit Matthäus Passion
11, J. C. Bach	Sopra quel capo indegno uit Opera Carattaco

Kerk en koor

Zondag 28 januari 10.30 uur kerkdienst

Voorganger ds. K. Bezemer

Organist Albert van der Haven

Streaming Debbie Corbeels

Hoeksteenkoor o.l.v. Frits Muusse

Het koor zingt tijdens de dienst:

Lob und preis den Herrn J.S. Bach

Agnus Dei G.F. Händel

Onze Vader Anoniem

Katrijne Bezemer

Collecten:

1e voor de eigen geloofsgemeenschap

2e voor de Wilde Ganzen

Vergeet u het bloemenbusje niet aan de uitgang?

Toelichting 2e collecte

Voor vrouwen met een afstand tot de arbeidsmarkt, jongeren en mensen met een verstandelijke beperking in Ghana bouwen Wilde Ganzen een sociale werkplaats. Hier kunnen ze producten maken en verkopen en een eigen business opzetten. Help je mee?

In Ghana zijn de mogelijkheden voor mensen met een beperking letterlijk beperkt. Het leven is voor hen een grote uitdaging. Velen krijgen niet voldoende verzorging of de begeleiding die ze nodig hebben.

Zondag 25 februari 10.30 uur kerkdienst

Voorganger Menno Hofman

Organist Albert van der Haven

Streaming Debbie Corbeels

Hoeksteenkoor o.l.v. Frits Muusse

Het Koor zingt tijdens de dienst:

Als alles duister is

Taizé

Jesu meine Freude

D Buxtehude

Ave verum corpus

W.A. Mozart

Collecten:

1e voor de eigen geloofsgemeenschap

2e Wilde Ganzen (Project t/m maart)

Denkt u ook aan het bloemenbusje bij de uitgang?

Menno Hofman

U kunt ook de collecte overmaken op ons bankrekeningnummer:
NL 93 INGB 0000 137735 o.v.v. collecten 1 of/en 2

Hoop, vrede, vreugde en liefde

Daar vertelde **Geerke Spruijt** op 10 dec. over tijdens de adventsbijeenkomst. Om daar onze aandacht het hele jaar door op te kunnen richten, is het hier nog eens op papier gezet.

Advent: naderende komst, tijd van hoopvolle verwachting

En meer en meer ook een tijd om in feeststemming te komen. Met versierde winkelstraten, schitterende etalages, brandende lampjes in huis, op balkons en in tuinen. Mooi opgetuigde kerstbomen.

Zijn er in de bijbel passages te vinden die ons vertellen hoe we deze periode vorm kunnen geven? Ik vond ze niet die aanwijzingen. Toch is er behoefte aan wat houvast, aan rituelen. En zo kwamen er vanaf de zesde eeuw symbolen die ons kunnen helpen bij het toeleven naar het kerstfeest, de geboorte van Jezus.

We kunnen een adventsster voor het raam hangen. Voor de kinderen is een adventskalender misschien aardig met voor iedere dag een luikje om te openen. Of een krans maken van gevlochten dennen- of sparrentakken. De krans is rond: symbool voor de aarde. Vier kaarsen erop, die de vier windstreken verbeelden, noord oost zuid west want het komende licht is van belang voor de gehele mensheid.

Paus Franciscus heeft gezegd: advent is een reis naar Bethlehem, waarbij we ons mogen mee laten trekken naar het licht, dat Jezus op aarde bracht.

De vier adventskaarsen kregen in verschillende tradities hun eigen kleur: rood wit roze met daartussen een paars lint bijvoorbeeld. Bij ons zijn de kaarsen wit, kan ook heel goed. Ook kunnen de

adventskaarsen een eigen motto krijgen: de eerste zondag hoop, de tweede vrede, de derde vreugde en de vierde liefde. Die traditie vind ik mooi om over na te denken.

Vandaag dus vrede en vorige week hoop.

Hoop, we kunnen niet zonder; immers hoop verloren, al verloren. Hoop op herstel van vertrouwen, hoop op een keer ten goede. In het TV-programma "De verwondering" hoorde ik rabbijn Avraham Soetendorp na de schokkende gebeurtenissen in Israël en Gaza zeggen "Onderschat in de woeste werkelijkheid van de gebroken wereld van nu, de kracht van de hoop niet.

En dan vrede. In de eerste plaats voor diegenen in wier land oorlog woedt. Maar ook dichterbij, om ons heen waar onbegrip en onmin heerst.

De derde kaars wil zeggen: vergeet niet je te verheugen. Er gaan zoveel dingen goed, zoveel mensen spannen zich in voor elkaar. De natuur om ons heen, de kinderen, de vogelgeluiden, merk het op en geniet.

Tenslotte de vierde kaars, de liefde, in de zin van *agapè*. Over dat Griekse woord voor liefde valt veel te zeggen maar laten we het samenvatten als door God aan de mens gegeven mogelijkheid tot diep gevoelde medemenselijkheid. Voor vriend en vijand, hoe moeilijk dat ook is.

Ik vond een gedicht dat wel mooi aansluit bij dit alles. Het is van Marinus van den Berg een priester, onder meer werkzaam geweest als pastor in een verpleeghuis in Rotterdam. De titel luidt: Doe de lichten aan.

Doe de lichten aan tegen de duisternis. Zet de lichten voor het raam ga niet in het donker zitten.

Wees zelf een lichtpunt straal licht en interesse uit.

Geef het licht de ruimte tegen alle angst in.

Verspreid het licht van de aandacht

breng hoop aan het licht ondanks alles.

Sluit de gordijnen niet open je voor elkaar.

Dit gedicht brengt mij weer terug bij de adventskaarsen. Ja ze geven licht en als je dichtbij komt, ook een beetje warmte. Maar laten we dit symbool van licht en warmte eens vertalen. Naar aandacht voor de mensen om ons heen, hun interesses, naar troost, een helpende hand, naar ruimte voor het ongewone, naar belangstelling voor vreemdelingen met andere gewoonten.

Kortom: doe wat met je licht!

Gebed van Moeders

De tv-beelden van de vreselijke aanslag en oorlog in Israël en Gaza staan, zoals bij iedereen, op mijn netvlies. Het deed me denken aan het conflict in 2014. Maar nu hoor je in interviews zoveel woede, zoveel haat en zoveel roep om wraak. Ik krijg er koude rillingen van.

Op YouTube kwam ik een nummer van Yael Deckelbaum tegen, een roep om vrede van een grote groep vrouwen, een grote groep moeders.

Tijdens het conflict in 2014 ontstond deze vrouwenbeweging, 'Woman Wage Peace'. Joodse zangeres Yael Deckelbaum schreef het nummer 'Prayer of the Mothers'

In oktober 2016 begonnen duizenden Joodse en Arabische vrouwen met een mars van Noord-Israël naar Jerusalem, de mars van hoop. Deze mars eindigde in een grote demonstratie voor het huis van de premier. Tegelijkertijd was er een gebed voor vrede van 2000 Israëlische vrouwen en 2000 Palestijnse vrouwen in Qasr el Yahud. Volgens mij was dit gebed het hoogtepunt.

Als je het nummer 'Prayer of Mothers' op Youtube opzoekt, zie je niet alleen fragmenten van de mars en de demonstratie, maar ook de zegening van beroemde Leymah (vredes activiste).

Hieronder de officiële Engelse tekst van 'Prayer of Mothers'; geschreven en gezongen door Yael Deckelbaum.

Tekst: Prayer of the Mothers
A whisper of ocean wind
Is blowing from far away
And laundry is flapping
To the shadow of the wall

Between the sky and the land
There are people who want to live
in peace
Don't give up, keep dreaming
Of peace and prosperity
When will the walls of fear melt
When will I return from exile
And my gates will open
Come on Sleep!
Another sunrise
Come on Sleep
And morning is here
We will slaughter
A mother sends
A pigeon for you
Along with a prayer Fly pigeon,
Don't believe
Her child to school
We will laugh with the child
to the sound So that he may sleep
of war
The walls of fear will some day
melt
And I will return from exile
My gates shall open
To what is truly good
from the north to the south from
the west
to the east hear the prayer
of the mothers bring them peace
bring them peace
Light is rising from the east to
the prayer of the mothers for
peace.

Nu, vele jaren later, hoop ik dat het gebed van deze moedige vrouwen gehoord wordt.

Marianne Geervliet

Mars van de hoop

Reactie op 'Godsdienstvrijheid onder vuur?'

In het novembernummer van Stemmen sloeg Jan Jager alarm over de overschrijding van de grens tussen kerk en staat op het punt van opvattingen betreffende LHBT. Het besproken VN-rapport uit 2018 kon ik niet terugvinden, ook de auteur van het artikel kon me er niet aan helpen. Uiteindelijk vond ik wel een later persbericht van 21 juni 2023 over dit onderwerp met als titel 'Vrijheid van godsdienst of levensovertuiging niet onverenigbaar met gelijkheid voor LHBT-personen'. Dus met een andere benadering dan het artikel in Stemmen. Aangezien dat verwijst naar frames als 'LHBT-ideologie' en 'LHBT-agenda', behoeft het naar mijn mening enige aanvulling.

De termen LHBT-ideologie en –agenda in het artikel berusten mijns inziens op een misvatting. Pleiten voor acceptatie van 'anders-zijn' is iets anders dan propaganda. Een geaardheid behoort bij de persoon en is geen zaak die wordt gepropageerd, zoals sommige complottheorieën beweren. Zo zou er in de Verenigde Staten sprake zijn van indoctrinatie van LHBT-standpunten bij jeugdigen. Zo'n frame lijkt mij een manier om ieder manier van voorlichting op dit gebied op scholen te weren. Dat sluit aan bij andere berichten, die spreken van verwijdering van boeken uit schoolbibliotheken die ook maar enigszins zouden kunnen verwijzen naar seksuele geaardheid.

Ik lees het voorstel als reactie op het LHBT-beleid in landen waar dat minder verdraagzaam is. Wereldwijd kan LHBT-gedrag in ongeveer 70 landen gestraft worden met hechtenis of geseling en in 10 landen zelfs met de doodstraf. Overigens is in Engeland strafbaarheid ook pas in 1967 opgeheven. En nog steeds lopen

homoseksuelen in Nederland de kans om in elkaar geslagen te worden of weggepest te worden uit hun woonwijk. Voorlichting zou moeten leiden tot meer begrip, ook bij religieuze groeperingen waar soms leden in gewetensnood komen vanwege hun geaardheid. Sommige Europese overheden zijn eveneens nog repressief op dit gebied. Denk aan Rusland en de vorige Poolse regering, of de beperkingen van rechten in Hongarije. Onlangs stond er in de NRC een artikel over een homo die niet werd geaccepteerd in het Oekraïense leger die naar Nederland is gevlucht. Vaak worden religieuze motieven of niet passend bij de landsaard aangevoerd als argument voor afwijzing.

Gezien het aantal landen waar nog sprake is van strafbaarheid, lijkt het me twijfelachtig of de resolutie uit het vorige artikel in de Verenigde Naties enige kans maakt. Naar mijn mening behoort een veroordeling van geaardheid bovendien niet tot de competenties van de staat of de kerk. Geaardheid is van strikt persoonlijke aard voor het individu en de (gelijkwaardige) partner. Niet alleen voor kerken is een eigen ruimte gewenst, maar ook voor LHBT-ers. Dat zou niet alleen een vrijzinnige reactie moeten zijn. Gelukkig lees ik lees die opvatting óók in het artikel van Jan Jager. Ik ben helaas minder optimistisch dan hij over de dagelijkse praktijk. En natuurlijk zullen er momenten zijn dat vrijheden voor iedereen in conflict komen met specifieke gevoelens van anderen. Daar valt alleen mee te leven door wederzijds respect en verdraagzaamheid.

Kees Jol.

LICHTENDE DAGEN

In de wat donkere wintertijd is er meer behoefte aan licht, we zien dat ook in verschillende lichtfeesten die er jaarlijks zijn, hieronder volgen er een paar.

Kerstfeest

Dit feest vieren we op de 25 december. In het westers-christelijke deel van de wereld herdenkt men dan de geboorte van Christus, die het licht der wereld wordt genoemd. In oosterse kerken die de juliaanse kalender gebruiken, wordt dit feest 13 dagen later gevierd.

Voor heel veel anderen is 25 december een gezellig winterfeest, overal verschijnen lichtjes, kerstbomen en kerstversieringen. Een groene boom vol kaarsen werd voor het eerst beschreven in een Frankische tekst uit de 13e eeuw. Vanaf de 16e eeuw zijn er echt kerstbomen bekend. In de Elzas werden bomen versierd met lichtjes, kleurig papier en klatergoud en haalde men lekkernijen in huis. Dit gebruik waaide pas halverwege de 19e eeuw naar onze streken.

Al van oudsher is het midwinterfeest belangrijk. De oude Germanen vierden joelfeesten rond de winterzonnwende op 21 december, het kwade zou dan worden overwonnen door het weerkerende licht. Er werd een zgn. zonnewiel verbrand, een ronde krans met een kruis erin. De viering van Kerstfeest, of Kerstmis, op 25 december ontstond in Rome in de 4e eeuw, het is niet bekend door wie en waarom. Eén verklaring is dat men het heidense joelfeest wilde vervangen door een christelijk feest. Een andere verklaring is dat men de juiste Paasdatum berekende en van daaruit werden – zoals destijds gebruikelijk – kosmologisch belangrijke momenten als Jezus' verwekking en geboorte vastgesteld. Het gevolg was dat Jezus geboren zou zijn op 25 december.

Chanoeka

Een joods feest, dat ook wel bekend staat als het feest van de lichtjes of inwijdingsfeest. Het feest duurt acht dagen, ter nagedachtenis van het oliewonder in Jeruzalem in 164 v.Chr. In die tijd werd de joodse geloofsbelijdenis zwaar onder druk gezet door de Grieken. Er ontstond verzet en na veel strijd versloeg Juda de Makkabeeër, uit een familie van hogepriesters, met zijn aanhangers de Grieken. Na de overwinning troffen ze in Jeruzalem de tempel vernietigd en verontreinigd aan. Na het herstel moest de tempel opnieuw worden ingewijd. De chanuka-kandelaar werd weer opgezet, helaas was er maar een klein beetje ritueel gezuiverde olie te vinden, genoeg om een dag de lampen te laten branden. Toen geschiedde een wonder: de volgende dag was het lege kleine oliekruikje weer gevuld. Zo ging het ook de volgende zeven feestdagen. Men vierde groot feest en de hogepriester stelde in dat elk jaar het feest van Chanoeka moest worden gevierd, opdat men deze gebeurtenis niet zou vergeten.

Mawlid an-Nabi of het Mouloudfest

Dit islamitische feest wordt ook wel het lichtfeest genoemd omdat de profeet Mohammed als het licht in de wereld werd gezien. Het is de gedenkdag van de geboorte van de profeet die in 570 of 571 ter wereld kwam. De meer orthodoxe stromingen in de Islam keuren deze feestelijke herdenking niet goed, zij beschouwen de feestdag als een ongeoorloofde religieuze vernieuwing.

De eerste beschrijving van het feest dateert uit 1207, dat vond plaats

in het huidige Irak. Het werd een dag met processies, liederen, gedichten, veel zoetigheden en geschenken. Rond 1300 was Mawlid in Egypte een heel belangrijke gebeurtenis geworden, waarna het zich verspreidde over de hele islamitische wereld. Binnen het geloof beseft men wel dat deze dag slechts een herdenking is, het komt niet voor in de geschriften en wordt ook niet gezien als een verplichting.

Loi Krathong

Dit festival wordt gevierd in Thailand en de omliggende landen. In de laatste week van oktober begint daar het hoogwaterseizoen, dat duurt enkele weken. Er zijn dan in het gebied veel overstromingen, ook in Bangkok. Loi betekent laten drijven en een krathong is een vaartuigje in de vorm van een lotusbloem. Het schuitje bevat een kaars, wierookstaafjes, bloemen en enkele muntjes – bij voorkeur negen, omdat men gelooft dat dit getal geluk brengt. Het geheel wordt te water gelaten, de lichtende bootjes worden met de stroom meegevoerd. Ook worden er brandende lampionnen opgelaten, al met al is het een feeëriek gezicht.

Het aantal vaartuigjes en lampionnen steeg in de loop van de jaren, de kosten van het opruimen werden gigantisch. Ook gingen de mensen plastic gebruiken en dat gaf veel meer blijvende rommel. Maar de overheidsacties om te minderen met het feestmateriaal hadden niet veel effect. Daarom zijn nu in Bangkok tijdens het feest alleen spullen van natuurlijke materialen toegestaan.

Volgens het volksgeloof zijn er vijf godinnen die de elementen vertegenwoordigen: moeder aarde, de godin van de wind, godin van het vuur, de godin van het water en de godin van het eten.

Loi Krathong is een dankzegging aan de godin van het water omdat met het water voedsel, drinkwater en transportwegen voor de hele bevolking gegeven worden. Tegelijkertijd is het vragen om vergeving voor het verspillen van water. Ook wordt geloofd dat als de krathong wegvaart, de zonden van het afgelopen jaar weg worden genomen.

Divali

Divali is een van de belangrijkste feesten in het hindoeïsme, met als oorsprong India. Het woord is afgeleid van het Sanskriet dipavali, dat een rij lichtjes betekent. Divali, ook bekend als lichtjesfeest, wordt symbolisch bedoeld als de overwinning van het goede over het kwade, overwinning van het licht over de duisternis, overwinning van gelukzaligheid over onwetendheid. Het gaat gepaard met het zorgvuldig schoonmaken van het huis en het neerzetten van veel lampen. Deze combinatie moet de godin Lakshmi – godin van het licht – uitnodigen tot een bezoek. Wie de godin mag verwelkomen, kan rekenen op veel geluk voor gezin en huishouden. Divali is een feest voor iedereen, jong en oud, rijk en arm. En in Suriname is het sinds 2010 een Nationale Dag. Een week lang brandt op het Onafhankelijkheidsplein in Paramaribo de Suriname Dia (een dia is een traditioneel kleigebakken lampje).

In Nepal heet het lichtfeest Tihar en is ongeveer hetzelfde als in India. Het duurt vijf dagen en elke dag heeft zijn eigen thema. Traditioneel versiert men soms vloeren met gekleurde rijst of zand en bloemblaadjes. Kinderen gaan van huis tot huis en zingen liedjes, vragen vervolgens om een kleinigheidje in geld of snoep.

Gerty Hornman

Chanooka kandelaar

Tihar in Nepal

Mawlid in Marokko

Diwali in India

Terugblik op een fijne Nieuwjaarsbijeenkomst.

Op zondag 7 januari kwamen ca. 70 leden, vrienden en gasten naar de Hoeksteen om te luisteren naar het Berki pianoduo, Hennani en Natalia Bezyazychnyi en hun dochter Juliana die solo speelde en het Grono dameskoor onder leiding van de koordirigente Iryna Hordienko, allen uit Oekraïne.

Julia Bronkhorst opende de bijeenkomst in drie talen: Oekraïens, Engels en Nederlands en kondigde ook alle te spelen en te zingen werken aan,

Hennani en Natalia speelden Hongaarse dansen van Johannes Brahms. Juliana (10 jaar jong) speelde Valse impromptu en als tweede een étude van Liszt in de bewerking van Paganini. Het geheel werd door Hennani en Natalia afgesloten met twee kerstliederen.

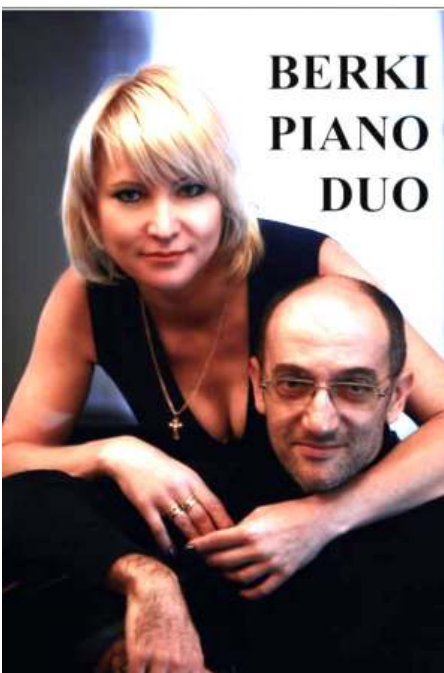
Het Grono dameskoor zong: O Bethlehem, Now Joy has come, Jingle bells, Falcons, Red Ruta. Het programma werd afgesloten met het gezamenlijk zingen van:

I wish you a merry Christmas and a happy New Year.

Frouwke de Boer bedankte iedereen voor het muzikale gedeelte en deelde rozen uit, zij had een typisch nieuwjaarstraktatie voorbereid voor de gasten.

Vervolgens was er een gezellig samenzijn met een hapje en een drankje, waarbij iedereen zich mengde.

Simon van Proosdij

Hennani en Natalia Bezyazychnyi Juliana 10 jaar

Indien onbestelbaar: Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg

AGENDA

JANUARI

- vr 19 14.00 u Gesprekskring *Desgevraagd*
o.l.v. ds. Reinhold Philipp
- zo 28 10.30 u Kerkdienst voorganger Katrijne Bezemer
m.m.v. het Hoeksteenkoor o.l.v.
Frits Muusse

FEBRUARI

- zo 4 10.30 u Hoeksteenlezing *Rituelen en Symbolen wereldwijd-
cirkelen om een geheim*. Spreker M. v.d. Boom
- vr 16 14.00 u Gesprekskring *Desgevraagd*
o.l.v. ds. Reinhold Philipp
- wo 21 10.00 u Oecumenisch vrouwenwerk
- zo 25 10.30 u Kerkdienst voorganger Menno Hofman
m.m.v. het Hoeksteenkoor o.l.v. Frits Muusse
- zo 25 15.00 u Concert met Yuh-Ichi Sakai, bariton en
Leonado Vaiante, piano/kerkorgel

MAART

- zo 3 10.30 u Hoeksteenlezing Antonio Vivaldi
spreker Harry van der Meer

Datum inleveren kopij

Wilt u de kopij voor het maartnummer a.u.b. uiterlijk 10 februari inleveren naar stemmen@kpnmail.nl of naar Rozenboomlaan 119, 2274 HK Voorburg.

Colofon

Voorganger:
Ds. K. Bezemer,
Floris Versterlaan 23
2343 RV Oegstgeest
Tel.: 071 532 04 38
kbezemer@iroka.nl

Voorzitter:
Mw. mr. drs. F.J.R. de Boer
Tel: 070 386 95 04
fjr.deboer@hetnet.nl

Secretaris:
J.J. Jager
Tel: 0620 61 75 39
jagerjjan@gmail.com

Penningmeester:
G. Vallenduuk-Visser
Tel: 0630 40 90 87
ivallenduuk@gmail.com

Zaalverhuur:
G. Vallenduuk-Visser
Tel: 0630 40 90 87
ivallenduuk@gmail.com

**Contactpersonen:
ziekenhuisopnamen**
Ds. K. Bezemer

Livestreaming
D. Corbeels - van Proosdij

Redactie Stemmen:
G. Hornman-Oldenbeuving
M. van Proosdij-v.d. Beukel
W. H. Kraan
C. J. Jol

Eindredactie:
A.G. Spruijt
Tel: 070 347 28 07
agspruijt@gmail.com

Bankrekeningnummer:
NL 93 INGB 0000 137735
Vereniging van Vrijzinnig Gods-
dienstigen te Voorburg

Maandblad Stemmen:
Op aanvraag via het secretariaat

Redactieadres:
stemmen@kpnmail.nl
Rozenboomlaan 119
2274 HK Voorburg

Website
[www.vrijzinnigcentrumdehoek-
steen.nl](http://www.vrijzinnigcentrumdehoeksteen.nl)